

Eksperimentell funksjonell analyse:

Målatferd - Hyling

Linn Pedersen
Frida J. Carlberg-Wold
Steinar J Nevland

Bolig - Avlastning - Bistand
– Et liv med kvaliteter og muligheter

Agenda

- Del 1 Introduksjon
- Del 2 Funksjonelle eksperimentelle analyser
- Del 3 Oppsummering og diskusjon

Bakgrunn og problemstilling

DEL 1 - INTRODUKSJON

Del 1

- Funksjonelle analyser
- Presentasjon av målperson
- Hverdagen før tiltak
- Definerings av målatferd
- Vesentlig skade og skadeavverging
- Personalopplæring og tilpasninger i miljøet
- Samarbeid på tvers av arena
- Presentasjon av data

Funksjonelle analyser

- Funksjonelle analyser og operante klasser
 - Indirekte analyser: innsamling av info – MAS og FAI
 - Deskriptive analyser: observere og registrere i naturlige omgivelser – ABC/FAK
 - Eksperimentelle analyser: å presentere målpersonen for betingelser som er fastlagt på forhånd (Iwata m. fl. 1980)
- Etablerende operasjoner for atferd som analyseres

Indirekte analyser – Functional assessment Interview (FAI)

1. Beskrivelse av målatferd
2. Komplekse motivasjonelle forhold (legemidler, søvn, sykdom, matrutiner, bemanning og dag- og ukeplaner)
3. Foranledninger
4. Konsekvenser
5. Hvor effektiv atferden er i forhold til mer sosialt akseptable alternativer

6. Handlinger som fungerer som alternativer til problematferden
7. Hvordan personen typisk meddeler seg
8. Hvilke typer samhandling personen liker og misliker
9. Forsterkere
10. Problematferdens historie og forsøk på å behandle den
11. En avsluttende del som konkluderer med problematferdens funksjon

Deskriptive analyser – i naturlige situasjoner/miljø

- Døgnklokke
- Observasjoner av samhandling
 - Registrering og linjegrafiing/trender syklisitet
- A-B-C registrering (avansert versjon: FAO)
- Forhåndsklasifikasjon av kjente årsaker til problematferd:
 - **Foranledninger** i form av krav, sosial nærhet uten krav, alene, - **konsekvenser** i form av avbrytelse av krav, reduksjon av sosial nærhet uten krav, oppmerksomhet eller tilførsel av gjenstander

Eksperimentelle analyser

- Resultat brukes på tre måter:
 1. Holde tilbake forsterker – ekstinksjon
(Oppmerksomhet - krav - respons uavhengig)
 2. Bytte eller reversere forsterkningsbetingelser –
presentasjon avhengig av ønsket atferd
 3. Fjerne etablerende operasjoner for atferden
- Ikke aktuelt når målatferd er lavfrekvent og farlig, eller ikke er sensitiv for arrangerbare etablerende operasjoner

Presentasjon av målperson

- Målpersonen er en dame på 25 år med etnisk pakistansk opprinnelse
- Bor i egen leilighet i samordnet bofellesskap
- Diagnoser: F72 alvorlig psykisk utviklingshemming, G40.3 generalisert epilepsi og A97
- Oppstart på Fyrstikkallèen dagsenter sommer 2008
- Utfordrende atfred i form av svært høye hyl og rop

Utfordrende atferd - en definisjon

”Utfordrende atferd er definert som kulturelt unormal atferd av slik intensitet, hyppighet og varighet at den fysiske tryggheten for personen selv eller andre er i fare, eller atferd som sannsynligvis vil begrense personens bruk av eller adgang til vanlige tilbud i samfunnet” (Emerson, 1995).

Beskrivelse av målatferd, enighetstest, registreringsrutiner og verktøy

- Målatferd
 - Topografiske beskrivelser
 - Lydklipp
- Registreringsskjema
 - Oppsummering
- Enighetstest

Topografiske beskrivelser av målatferd

- **A** forekommer oftest, gjentas flest ganger og forekommer ofte i lange serier. A beskrives som en lang og høy o-lyd (oooooooo)
- **B** forekommer mer sjelden og kan beskrives som et kraftig, høyt og langtrukket vræl. B forekommer sjelden mer enn to ganger etter hverandre. B beskrives som en vrælende æ-lyd (ææææææææ).
- **C** er all annen høy lyd som ikke faller inn under A eller B. C har minst forekomst og kan beskrives som ekstatiske hvin.

Reliabilitet

- Reliabilitet betyr ganske enkelt konsistens eller pålitelighet. Konsistens er noe vi ønsker oss når vi gjennomfører målinger, tester og vurderinger generelt. Samme utfall hver gang vi måler dokumenterer reliabilitet.
- Når vi skal sjekke reliabilitet på registreringer av forekomst på for eksempel hyling gjennomfører vi en enighetsskåre. Da summerer vi antall enighet og deler på totalt antall skårer, og ganger summen med 100, da får enighet i prosent

Utregning enighetsskåre

- Total antall skårer får vi ved å gange antall deltagere i enighetsskåren med antall total per deltager. For eksempel 10 deltagere og 10 skårer per deltager gir $10 \times 10 = 100$ antall totalt. Enighet får vi ved å legge sammen antall riktige fra alle deltagere i enighetsskåren. Enighetsskåren skal være minst 80 % eller høyere.
- $\text{Enighet} / \text{total antall skårer} \times 100 = \text{\%?}$

Testskåring

Tjenesteyter: _____

Dato: _____ Gjennomføring nr.: _____

Lydbilde nr.	Skåre A, B eller C	R eller G?	Total per deltager	Antall riktige? per deltager
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10			Sum: 10	Sum:

Vesentlig skade og skadeavverging

- Arbeidstilsynet sier at:
 - langvarig belastning vil redusere hørselen gradvis.
 - impulslyd – kan gi umiddelbare hørselstap
- Støy virker inn på flere ting enn bare hørsel
- stress, muskelspenninger, irritasjon og tretthet.
 - redusert konsentrasjonsevne, oppmerksomhet og tålmodighet

Vesentlig skade - faktiske konsekvenser på dagsenteret

Det var 130db og full kontroll av miljøet...

Konsekvenser på dagsenteret;

- for brukerne
- for personalgruppa

Skadeavverging

- Beskrivelse av skadeavvergingsprogram
 - Trille til rom
 - Etterlating med lukket dør
 - Ta tiden og observere
 - Gjenoppta samhandling
 - Avbrytelseskriterie

Personalopplæring

- Lik praksis- en fast gruppe rundt Shazia
- Opplæring og enhetsskåring.
- Direkte veiledning i miljøet
- FAS – Fagadministrative systemer
 - informasjon og god kommunikasjonsflyt
- * Felles møtespunkter
- Kursing av personal

Tilpassninger i miljøet

- Kvalitetssikring – systematisk tilrettelegging
- Lydisolert rom
- Shazia - i rullestol når hun var i fellesarealer.
- Påbudt hørselsvern/ørepropper

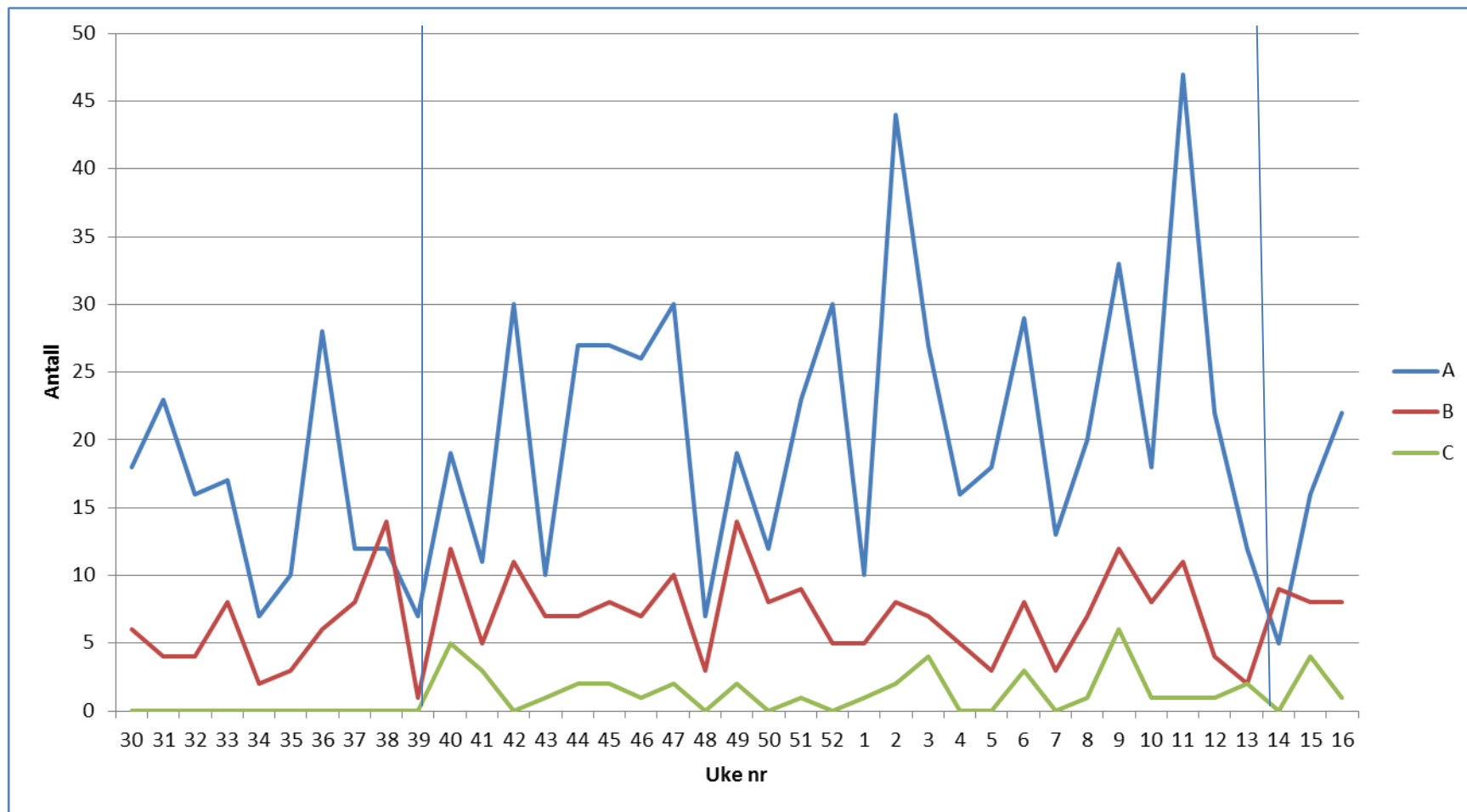
Samhandling mellom personale og brukere med utfordrende atferd

- Det er gjennomført flere studier på samhandling mellom bruker og personale. Disse studiene viser at det er lite samhandling med bruker med utfordrende atferd og personale. Personale samhandler med brukerne når de trenger oppfølging i gjennomføring av daglige gjøremål, men generelt bruker de en liten del av arbeidsdagen til å samhandle med brukerne.
- Studiene viser at disse brukerne mottar mindre positiv oppmerksomhet enn de uten utfordrende atferd. Mye av oppmerksomheten de fikk, ble gitt enten for å forebygge episoder eller kontrollere den når den forekom.
(Emerson, 1995).

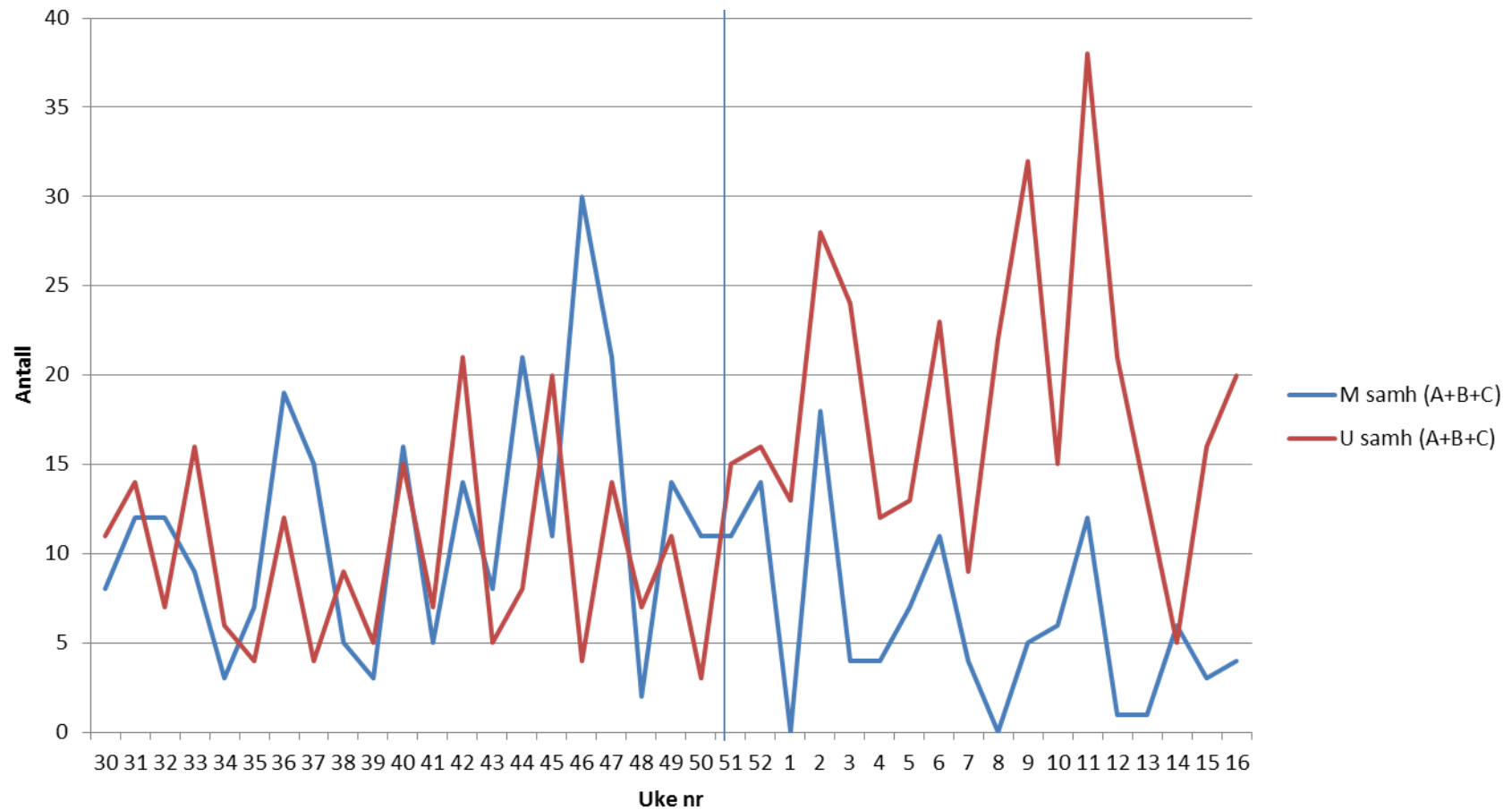
Samarbeid på tvers av arena

- Samme problemer og opptatt av de samme tingene, hos familie – bolig og dagsenter
VESENTLIG OG VIKTIG Å ENDRE!
- Vesentlig skade på alle arenaer, samt sosialt stigmatiserende og begrensende i fht. tilgang på aktiviteter
 - Vedtak Kap 9
 - Skadeavverging og
 - Registreringer
 - Behandling (fase 2)

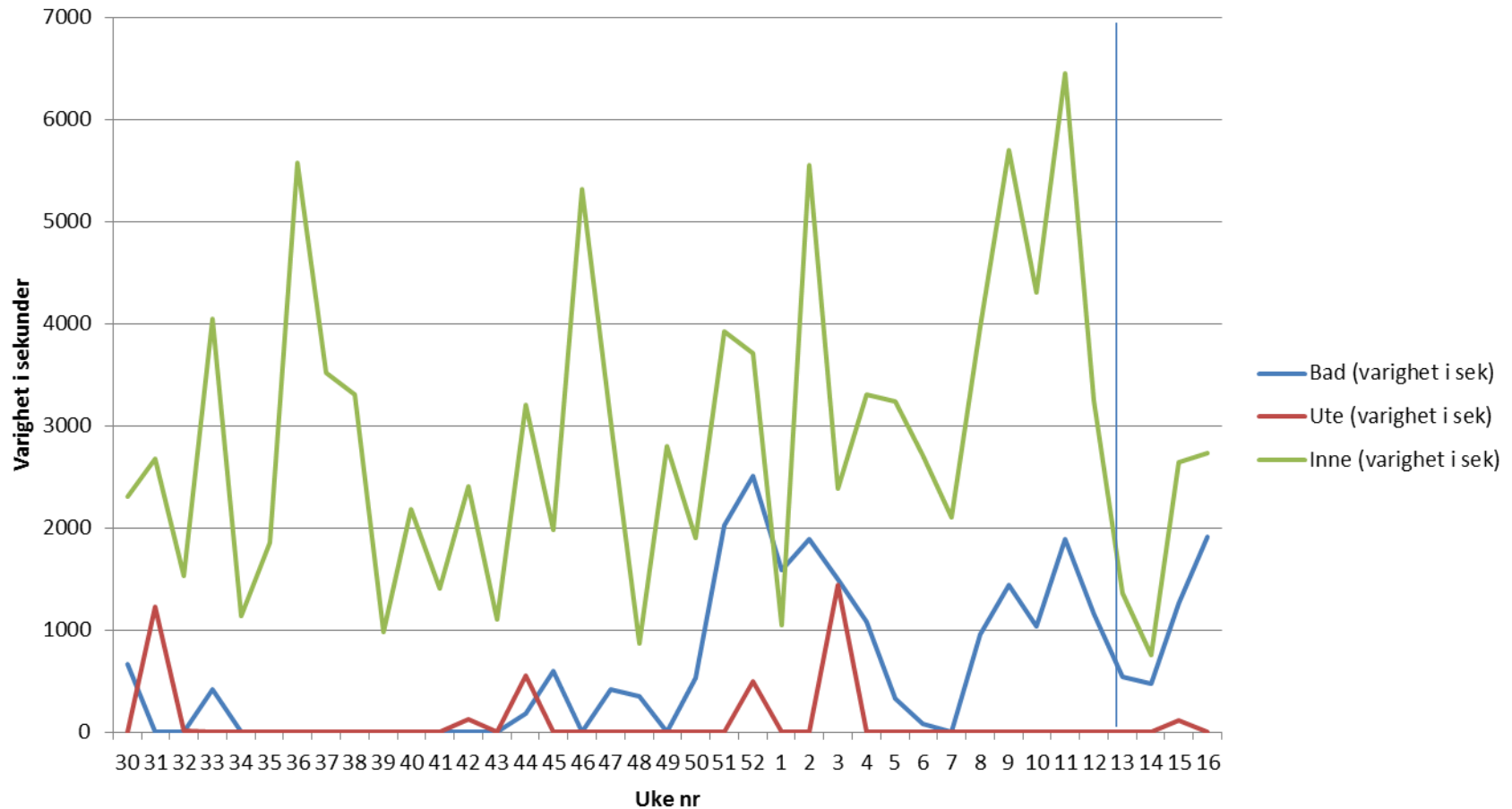
Forekomst målatferd A B C/uke

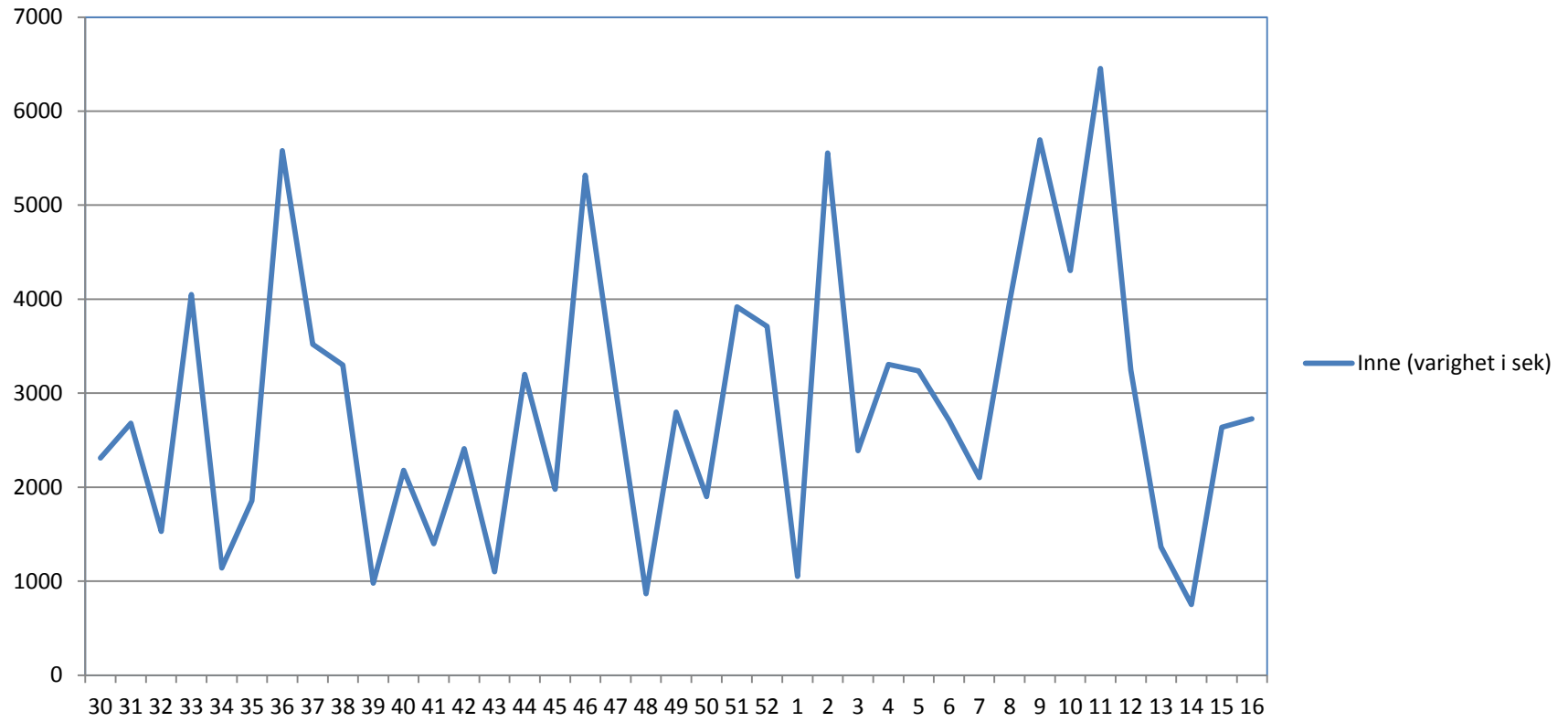
Målatferd m/u samhandling

Forekomstst målatferd inne, ute og på bad

Inne (varighet i sek)

Metode, design og presentasjon av data

DEL 2 – FUNKSJONELLE EKSPERIMENTELLE ANALYSER

Del 2

- Metode og data
- Praktiske forberedelser og gjennomføring
 - Setting
 - Responsdefinisjon
 - Personalopplæring
 - Design
 - Prosedyre
 - Reliabilitet
- Presentasjon av data

Praktiske forberedelser og gjennomføring

- Setting:
 - Hvor
 - Tilrettelegging
- Responsdefinisjon og måling:
 - Definert målatferd A/B/C
 - Registrering
- Personalopplæring:
 - Hvem?
 - Praktisk

Forts. praktiske forberedelser og gjennomføring

- Design på analyser
 - Multielement design
- Prosedyre:
 - Kontingent unnslippelse
 - Kontingent oppmerksomhet
 - Kontingent musikk
 - Alene
 - Kontroll

Forts. praktiske forberedelser og gjennomføringer

- Reliabilitet:
 - Fremgangsmåte
 - Enighet i prosent etter 12 økter

1. Kontingent unnslippelse (kravsituasjon i det daglige):

- *Situasjon hvor tjenestemottaker sitter i egen rullestol og ved hjelp av TY1 gjennomfører fysisk trening i form av «sit-ups» og strekkeøvelser. Unnslippelse av krav i 10 sekunder ved forekomst av målatferd.*

2. Kontingent oppmerksomhet (oppmerksomhet som forsterker):

- *Situasjon der oppmerksomhet gis i 10 sekunder når målatferd forekommer. All annen atferd enn målatferd ignoreres.*

3. Kontingent musikk **(musikk som sensorisk forsterker):**

- *Situasjon der musikk spilles i 10 sekunder når målatferd forekommer. All annen atferd enn målatferd ignoreres.*

4. Alene

(selvstimulering-kontroll for):

- *Situasjon der tjenestemottaker er alene og tjenesteyter går ut av rommet. Ingen kontakt mellom målperson og tjenesteyter.*

5. Kontroll

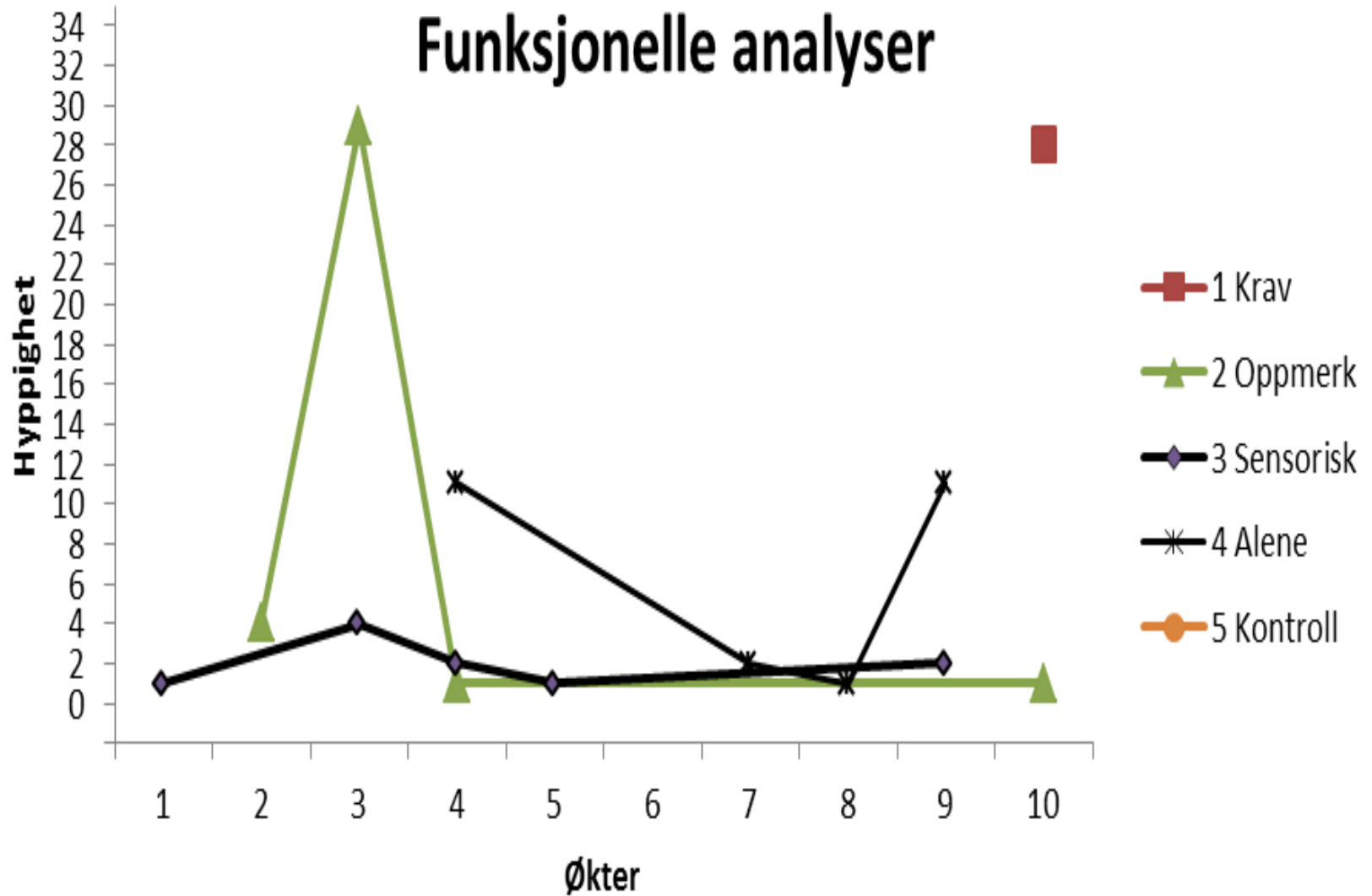
(kontinuerlig oppmerksomhet):

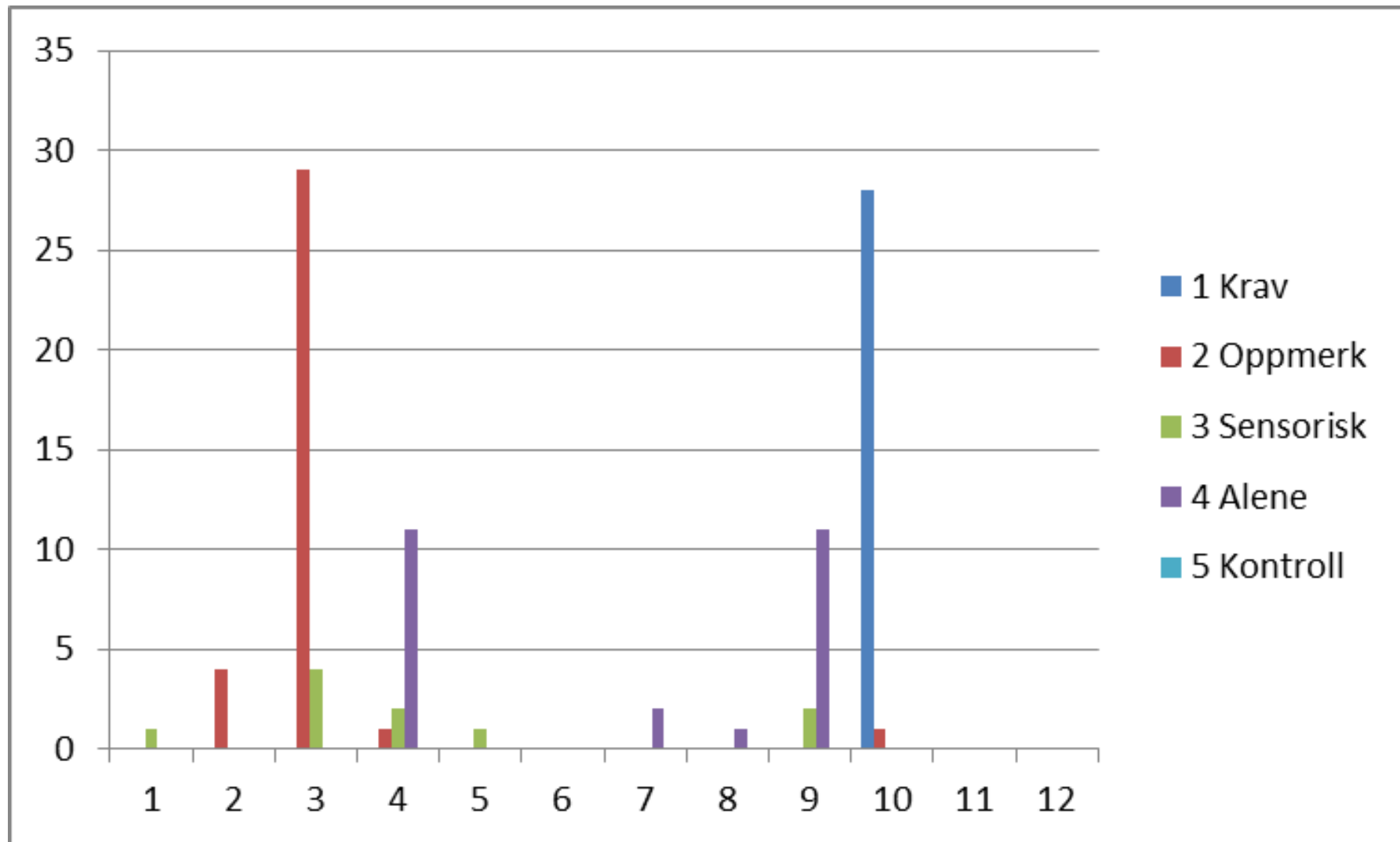
- *Situasjon som innebærer at målperson får oppmerksomhet fra tjenesteyter hele tiden, uavhengig av atferd (non kontingent).*

Funksjonelle analyser

Økt	1 Krav	2 Oppmerk	3 Sensorisk	4 Alene	5 Kontroll
1			1		
2		4			
3		29	4		
4		1	2	11	
5			1		
6					
7				2	
8				1	
9			2	11	
10	28	1			

Funksjonelle analyser

Erfaringer, utfordringer og veien videre

DEL 3 – OPPSUMMERING OG DISKUSJON

Del 3

- Utfordringer og erfaringer
 - Gjennomføring av analyser (dagsform, utforming og tilgang på rom)
 - Lik praksis (opplæring og organisering)
 - Hva er realiserbart (flere arenaer og begrensninger i tid/ressurser)
 - Oppsummering data

Gjennomføring av analyser

- Dagsform
- Personalressurser
- Egnet rom
- Kontinuerlig målatferd
- Endringer underveis

Lik praksis

- Opplæring
 - effektiv atferd for å påvirke omgivelsene
 - personalets oppfatning av årsak til målatferd av betydning for deres reaksjon.
- Organisering
 - fokus på arbeidsgrupper
- Fagadministrative systemer
 - skriftliggjøring og kvalitetssikring

Miljøarbeid i praksis

Målrettet miljøarbeide

- Trinnvise og tydelige mål
- Felles og presist språk – en utfordring

Hva er realiserbart?

- Flere arenaer
- Tidsbegrensninger
- Etske betraktninger
- Personalkabal
- Vedtak?

Oppsummering data

- Multifaktorielle årsaksforhold
- Målatferder (A, B og C) tilhører samme operante klasse
- Oppmerksomhet
- Vanskelig å få frem entydige data (interferens og state- begrensninger)
- State, dvs. dagsform (etablerende operasjoner) påvirker forekomst og frekvens, men vanskelig å kontrollere eller endre

Veien videre

- Hva vet vi så langt og hva så da?
 - Høy lyd potent forsterker
 - Vanskelig å kontrollere alle årsaksforhold, men forutsigbare og påvirkelige operante kontingenser
 - Endringer på en arena eller i medisiner fremkommer på registreringer på annen arena og vice versa.
- Tiltak i miljøet (beriking)
- Videre registreringer og analyser(muligheter og begrensninger)
- Samarbeid på tvers av arenaer (ANH, Kap 9)
 - Multippel baseline på tvers av arena

- Det er ingen ting i veien for å presentere betingelser på en eksperimentell måte i naturlige situasjoner(Holden, 2010)
- Registreringer vil kunne vise sammenhenger mellom igangsatte tiltak, og eventuelle endringer i forekomst av målatferd